

Les Farmàcies d'Esplugues

I. L'art del coneixement pel guariment

II. Les Farmàcies a Esplugues

A cura de la Sra. **Jacinta Lahoz** i el Sr. **Eduard González**

I. L'art del coneixement pel guariment

Ens trobem davant d'una de les providències més elementals de la raça humana. La guarició dels membres d'una comunitat era també salvaguardar la força de la tribu. Atesa la carència de remeis s'havia de trobar un camí o altre per que el jovent que havia de defensar la col·lectivitat tingués una bona salut.

En els primers temps la gent moria molt jove. L'esperança de vida era la meitat de la nostra actual. Afegim a això el desconeixement de les propietats curatives dels vegetals que es van introduir de mica en mica.

Però tot i això, no hi van manca remeiers ja de bon principi de la humanitat, perquè l'ésser humà va observar que el món animal prou coneixia les propietats curatives de molts vegetals. Havien transcorregut molts segles convivint junts i això va desvetllar en alguns homes del neolític l'interès per aquestes plantes de propietats medicinals.

Els primers fetillers foren homes i dones prou respectats i eren molt considerats a la tribu on vivien i també motiu de

freqüent consulta pels mals de la gent que els envoltava.

Tal era la seva influència que es van guanyar la fama d'endevinadors i políticament la garantia que els seus consells decidien no poques coses que afectaven la tribu sencera.

Els fetillers tenien, doncs, un veritable poder en la tribu i els seus coneixements reeixien sovint a curacions d'indubtable significació política.

Però aquesta saviesa es va estendre a d'altres tribus i territoris. La fama de remeier va créixer molt i aviat hi van haver intercanvis d'experiències curatives.

També van aparèixer nous coneixements relatius a les ferides ocasionades per la cacera o les violentes lluites de domini entre diferents tribus.

Tota aquesta saviesa pràctica es va estendre i al cap d'unes generacions ho van escriure amb cura. És a dir, allò que es transmetia de generació en

generació, ho van haver d'escriure, tan de bo va aparèixer l'escriptura.

Els grecs han estat un poble transmissor de coneixements. No se'ls han guardat gelosament per la seva comunitat.

També els egipcis van fer el mateix respecte les matemàtiques i l'astrologia.

Però la saviesa humana s'ha estès en els avatars de la història. Així com abans de la nostra era l'astronomia, la filosofia, l'art de la guerra i tantes activitats humanes es van estendre d'acord amb la mobilitat dels pobles i llurs conquestes militars, la saviesa de la guarició dels éssers humans era un tema que es va desenvolupar per la necessitat elemental de mantenir la població sana i disposada per a la guerra.

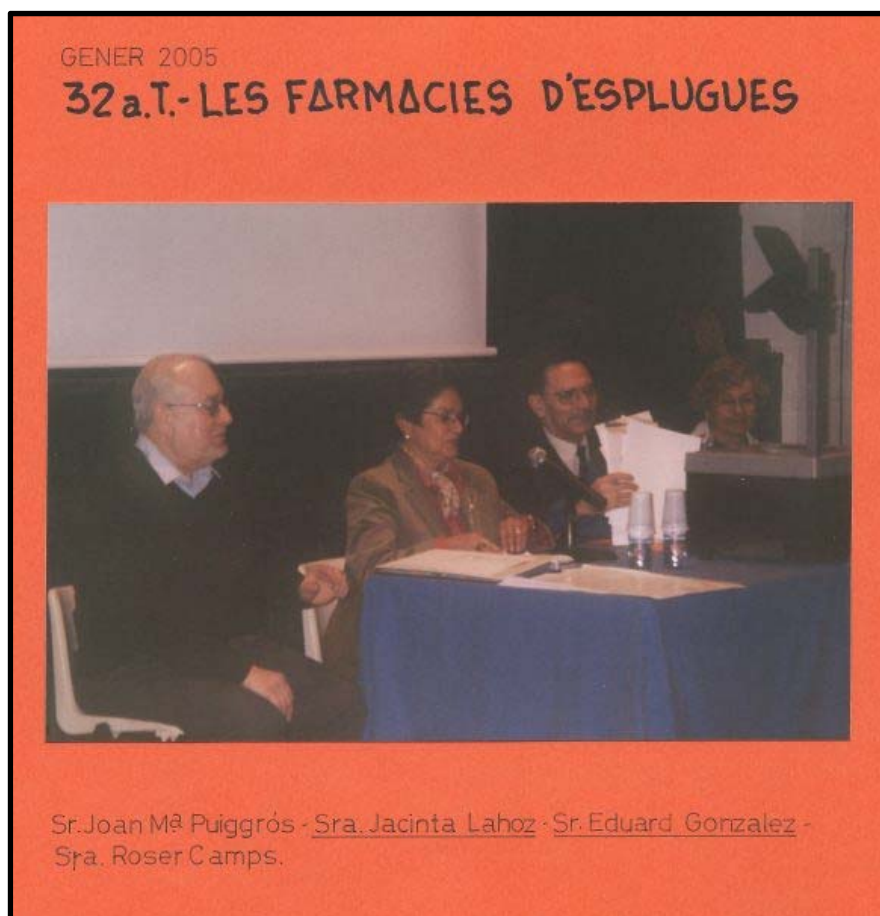
Els monestirs de l'època medieval, cal tenir en compte que l'edat mitja va durar 1000 anys, van recopilar tot el saber possible sobre la salut humana.

Tampoc no hi van manca savis que coneixien força bé les propietats d'elements i vegetals que salvaven sovint moltes vides.

Inclús, l'existència de dones coneixedores d'aquestes propietats curatives, fou problemàtica en una societat molt rudimentària i poc procliu a la ciència curativa. És conegut l'afany de molts estaments anteriors a l'edat moderna, incloent l'Església catòlica, que van cremar en viu dones molt coneixedores de les propietats curatives dels vegetals, acusant-les d'activitats diabòliques.

Però amb l'Edat moderna, la inculturació s'imposa i es van recollint totes les dades curatives que apareixien en els llibres rescatats de la crema i en els testimonis verbals.

Tota una generació de gent interessada per la guarició de la raça humana es va anar concretant de mica en mica, fins a les actuals farmàcies.

II. Les farmàcies a Esplugues

Casal de Cultura Robert Brillas – 13 de gener de 2005

Sra. **Jacinta Lahoz**, Sr. **Eduard González**

En primer lloc, volem presentar una perspectiva de les farmàcies d'Esplugues, acompanyant-la amb una mica d'història de la farmàcia.

Cal donar a conèixer l'esforç que s'ha fet per arribar al moment actual. Abans, calia anar a la farmàcia i demanar el medicament que fos l'adequat per guarir i eliminar els problemes de salut que tenia la persona.

Però ara, tot ha canviat. Abans el farmacèutic coneixia i sabia de l'elaboració dels medicaments i els preparava. A la farmàcia, uns prestatges amb una pila de pots de ceràmica tapats, contenien tota mena de matèries primeres i substàncies, necessàries per les pocions, unguents i receptes requerides.

A la rebotiga de la farmàcia, el farmacèutic, envoltat de llibres, plens de fórmules i remeis magistrals, balances de precisió, uns mescladors per les pólvores, provetes i pipetes de vidre, matrassos i morters, aigua destil·lada, alcohol i altres líquids, sals diverses i edulcorants, preparava les pocions, remeis, pomades, xarops i tot el que se li demanava.

Les farmàcies van anar evolucionant i les noves generacions de farmacèutics,

sabien prou les causes de les malalties més usuals, i hom els hi feia alguna consulta.

Coneixien prou bé, el que era una ferida, però no tots els problemes de salut originats per causes internes.

El pacient venia a la farmàcia, a vegades abans d'anar al metge, ja que la visita del metge s'havia de pagar, i si era lleu, el farmacèutic ho solucionava, si més no era una primera consulta i informació pel malalt o malalta.

Si amb la consulta al farmacèutic, no es solucionava, llavors, s'havia d'anar al metge. Aquest feia el diagnòstic i escrivia una recepta mèdica. El farmacèutic la preparava, segons les instruccions mèdiques i ja està.

Això ara s'ha acabat. A no ser que sigui per una cura o medicament molt específic, Els medicaments s'han de preparar en els laboratoris farmacèutics.

Des dels inicis, de la història de la humanitat, s'ha aconseguit obtenir prou experiència i capacitat per trobar plantes específiques, de les quals, extreure'n llurs propietats medicinals, i amb el pas del temps, la saviesa ancestral remeiera s'ha multiplicat molt i les noves investigacions han ajudat i segueixen

ajudant a millorar la qualitat de vida i la longevitat humana.

Sempre és més còmode, un comprimit, un xarop, unes gotes o una injecció, preparat en un laboratori, que no pas encarregar la formulació i elaboració a la farmàcia. Tenint en compte que els laboratoris, també estan dirigits per professionals farmacèutics.

A més, també, és més segura l'elaboració del remei o la medicació, en un laboratori especialitzat, evitant així la possibilitat d'errors, per canvi de matèries primeres o per les quantitats dels productes, en l'elaboració o simplement per la qualitat en el procés d'esterilitat.

També, pel guariment i tractament de la malaltia, és molt important la rapidesa en aconseguir i prendre la medicació. A la farmàcia actual, pràcticament és instantània. Sortir del metge amb la recepta i recollir la medicació a la farmàcia és normalment i pràcticament instantània.

Repassem ara la història d'aquesta activitat farmacèutica.

Hipòcrates es considera el pare de la medicina. Abans no sabien que moltes malalties les produïen els microbis. El testimoni d'Hipòcrates,(460-370 aC.) és a dir, anterior a Jesucrist, ha estat recollit en els seus llibres.

En el món dels grecs i romans ja es va poder parlar de ciència.

Els primers metges miraven de fer les coses més senzilles. Buscaven els medicaments que poguessin aconseguir allargar la vida als humans, a més a més de pal·liar les malures del moment. Pensaven, que per a cada malaltia, hi havia d'haver un medicament específic.

Avui dia però, la recerca científica estudia les causes i intenta aconseguir el remei d'algunes malalties, encara que sigui en fase d'estudi.

En les tribus negres hi havia uns savis que coneixien de memòria totes les plantes remeieres i feien uns rituals per curar les malalties.

En altres èpoques, moltes malalties les atribuïen als pecats, com si hagués entrat un dimoni al cos del malalt i, llavors, els donaven menges i begudes repugnants per tal que el dimoni sortís del seu cos. Inclús, arribaven a aplicar excrements d'animals.

O també, untaven als malalts amb mel o coses dolces per tal que el dimoni se n'anés.

En aquella època dominava la màgia i la ignorància. Donaven una planta hipnòtica que produïa son i feien una pantomima al voltant del pacient.

També feien ús de l'arbre i l'escorça, la utilitzaven per calmar el dolor.

La cultura xina, creia en el yin i el yang. D'això en depenia la salut. Encara que ja tenien i usaven unes eines per aplicacions farmacèutiques.

Els romans creien que els déus propiciaven la guarició dels malalts, disposaven d'unues plantes medicinals, que creien, curaven tots els mals.

Hipòcrates, com afirmàvem abans, es va considerar el pare de la medicina. En una illa grega va crear una escola de medicina i després es va dedicar a voltar per tota l'illa, per tal de conèixer totes les plantes medicinals per poder curar els malalts .

Després hi van haver més metges que van escriure sobre les plantes medicinals.

N'utilitzaven unes dues-centes de plantes. Aquests llibres van anar molt bé per a la medicina.

Solament els monestirs tenien aquesta informació. L'opi és el que calmava més el dolor per l'efecte inhibitori de la droga.

Els àrabs també varen rebre aquesta informació i la van difondre.

A l'etapa de l'edat mitjana, es va crear la primera farmacopea, per codificar els medicaments, que en aquells moments es coneixia, es va anomenar com la "Concòrdia dels Apotecaris de Barcelona".

Com a curiositat esmentem que s'elaboraven medicaments també amb pètals de les flors, com els pètals de les violetes.

Amb els anys, ja hi van haver universitats que recopilaven tota la saviesa del moment.

Com a resum, podem dir, en el segle dinou es prodigaven les fórmules magistrals, que feien els farmacèutics. Després, tot això va restar per als tècnics farmacèutics dels laboratoris sanitaris.

A Barcelona ciutat, existeixen diverses farmàcies del segle XIX, amb retolació modernista, però històricament hem de parlar de dues farmàcies, molt emblemàtiques de Catalunya.

La Farmàcia Esteve, a Llívia, és considerada la més antiga de Catalunya, i una de les primeres d'Europa. Va ser fundada al segle XV. Actualment s'ha reconvertit, en el

"*Museu de la Farmàcia*". És un punt de visita obligada, en aquesta població de la Cerdanya. S'hi poden veure molts elements de farmacopea antics, com receptaris, pots de ceràmica i de vidre, instruments de laboratori, morters, el taulell, i d'altres elements mobiliaris, d'estil renaixentista.

La Farmàcia Piñol, a Llardecans, amb mobiliari antic i de diferents èpoques. La botiga conté una col·lecció de pots farmacèutics, amb la inscripció del nom del producte que contenen, en llatí, alguns encara amb el medicament a dins. També hi ha exposats embuts, ampolles de vidre, bàscules de precisió, que daten dels segles XVIII i XIX.

Es diu que la farmàcia més antiga d'Europa, és a Florència. Va ser al segle XIII, que els monjos dominics, als horts de la Basílica de Santa Maria Novella, van començar a conrear diverses plantes remeieres, amb les que van començar a elaborar els seus medicaments.

Un dels productes més destacats, que van elaborar, és la que es coneix com l'"*Acqua di Santa Maria Novella*", un perfum que va encarregar, l'any 1533, Caterina de Mèdici, amb motiu del seu casament. Actualment, aquest perfum, encara segueix a la venda, a les botigues de Florència.

Per les seves qualitats curatives, els medicaments, que elaboraven els dominics, eren molt apreciats. Els monjos, llavors, a l'any 1612, van obrir una farmàcia, amb el nom de "*Fonderia de Sua Altezza Reale*". Botiga de farmàcia, no únicament per a la reialesa, si no que també, per als seus habitants florentins i resta de ciutadans.

Ara esmentem algunes vivències més personals:

El senyor Eduard González comenta; “Quan estava estudiant la carrera de farmàcia, la facultat ens van portar de visita al laboratori Carlo Erba, d'Esplugues, on van poder examinar in situ, el procés de fabricació i producció dels medicaments, que al laboratori s'hi fabricaven.

Actualment, encara els farmacèutics, tenim un llibre, per valorar i verificar, les fórmules adequades per a cada malaltia”.

També explica, “Quan jo vaig obrir la farmàcia, vaig col·locar una imatge egípcia. Després, vaig haver-hi de posar al davant, una protecció de vidre, perquè la gent i els clients no la toquessin”.

La Sra. Jacinta Lahoz, ens explica: “Quan vaig acabar els estudis, el matrimoni Morató-Balaguer em van

contractar, perquè treballés a la seva farmàcia. La farmàcia va ser la primera que hi va haver a Esplugues. Estava situada a la Plaça de Santa Magdalena, i com a curiositat diré, que el Sr. Morató, a la rebotiga, tenia un laboratori fotogràfic, on hi revelava carrets de fotografies i hi feia còpies en paper.

Posteriorment, aquesta farmàcia la va comprar el Sr. Francesc Jané.

També puc esmentar, els qui van treballar amb mi. Van ser: la Maria Rosa Campreciós, el senyor Guillén, en Ramon Vinyoles i finalment en Jordi.

Anys més tard, es van obrir noves farmàcies: la del carrer del Nord, la del senyor Ventura a Can Vidalet, la que està al Passatge dels Ametllers, la del carrer Joan Corrales, les dues del carrer d'Àngel Guimerà, la de l'avda. Isidre Martí, la de la Carretera de Cornellà, també la de Finestrelles, i alguna més que ara no recordo”.

Antics pots de farmàcia de ceràmica.